

БІАГРАФІІ ВЫВУЧЭННЕ ў школе. Біяграфія пісьменніка – састаўная частка школьнага курса літаратуры.

Значэнне біяграфічнага матэрыялу ў літаратурнай адукацыі вучняў:

1. Вывучэнне біяграфіі з’яўляецца інтэлектуальна-эмацыянальным уступам да разгляду творчасці пісьменніка.

2. Старонкі з біяграфіі пісьменніка дапамагаюць вучням зразумець адметнасць яго асобы і вытокі творчасці.

3. Біяграфія – гэта ключ да складаных момантаў вывучэння мастацкага твора і каштоўны матэрыял для патрыятычнага і маральна-эстэтычнага выхавання школьнікаў.

4. Знаёмства з біяграфіяй пісьменніка пашырае культурны круггляд вучняў і развівае іх гісторыка-літаратурнае мысленне.

Праграма па беларускай літаратуры прадугледжвае вывучэнне ў сярэдніх класах асобных твораў, знаёмства з якімі пачынаецца з біяграфічнай даведкі пісьменніка. Праз біяграфічную даведку настаўнік уводзіць вучняў у твор, вызначае яго тэматыку і праблематыку, дае ўстаноўку на чытанне і аналіз. Асаблівую значнасць такая даведка мае пры вывучэнні твора, у аснову якога пакладзены аўтабіяграфічны матэрыял.

У старшых класах біяграфія пісьменніка ўваходзіць у склад манаграфічнай тэмы. Адной з асноўных задач літаратурнай адукацыі на гэтым этапе з’яўляецца фарміраванне ў школьнікаў перакананняў аб непарыўнасці эстэтычнай вартасці мастацкага твора і маральных якасцей аўтара. З гэтай мэтай вывучэнне біяграфіі пісьменніка аб’ядноўваецца з характарыстыкай яго творчых пошукаў.

У методыцы выкладання літаратуры замацаваліся два асноўныя шляхі вывучэння біяграфіі ў старшых класах.

Першы шлях. Урок, прысвечаны біяграфіі мастака слова, адкрывае манаграфічную тэму. Гэты шлях вядзе вучняў да атрымання паслядоўных, цэласных ведаў пра жыццё пісьменніка і з’яўляецца найбольш эфектыўным пры манаграфічным вывучэнні творчасці празаіка, аўтара вялікіх эпічных твораў.

Другі шлях прадугледжвае вывучэнне біяграфіі пісьменніка з паралельным чытаннем і аналізам яго твораў, звычайна лірычных, у якіх лёс лірычнага героя непасрэдна звязаны з лёсам аўтара.

Важнае значэнне пры падрыхтоўцы настаўніка да ўрока па біяграфіі надаецца адбору біяграфічнага матэрыялу, які павінен “працаваць” на фарміраванне светапогляду вучняў, на замацаванне ў іх свядомасці ўяўленняў пра пісьменніка як непаўторную індывідуальнасць, яркага прадстаўніка свайго народа і свайго часу.

Крыніцамі, з якіх настаўнік чэрпае біяграфічны матэрыял, з’яўляюцца манаграфічныя працы навукоўцаў, аўтабіяграфіі, дзённікі, лісты, мемуары і мастацка-публіцыстычная літаратура.

Асноўным метадам, да якога звяртаецца настаўнік пры вывучэнні біяграфіі пісьменніка, метадыстамі прызнана лекцыя. Важна правільна пабудаваць лекцыю, напоўніць яе цікавым зместам, умела, выразна выдзеліць

галоўнае, не ператварыць урок у манатонны маналог. Для актывізацыі ўвагі школьнікаў і пашырэння іх ведаў настаўнік уключае ў лекцыю элементы гутаркі, падрыхтаваныя вучнямі паведамленні, выкарыстоўвае ўспаміны сучаснікаў мастака слова, зачытвае ўрыўкі з лістоў і вершаў, звяртаецца да твораў выяўленчага мастацтва (партрэты, ілюстрацыі) і іншых відаў нагляднасці (фотаздымкі, слайды, кінафрагменты).

Пад час лекцыі вучні павінны не толькі механічна запамінаць факты, але і актыўна працаваць (канспектаваць, запісваць тэзісы, складаць план), а настаўнік пастаянна ставіць перад імі пытанні, накіраваныя на актывізацыю мыслення школьнікаў. Урок па біяграфіі пісьменніка становіцца запамінальным і эмацыянальна дзейным і тады, калі вучні чуюць захаваны грамзапісам голас пісьменніка, слухаюць любімыя ім песні. Эфектыўнай формай урока пры вывучэнні біяграфіі пісьменніка лічыцца завочная экскурсія.

Плэнна выкарыстоўваецца пры вывучэнні біяграфіі кразнаўчы матэрыял, асабліва пры разглядзе жыццёвага і творчага шляху пісьменніка-земляка.

У якасці дамашніх заданняў і формаў апытання па біяграфіі могуць быць складанне храналагічных табліц, запіс плана адказу, слоўнікавая праца, літаратурны дыктант, падбор эпіграфу да тэмы ўрока, супастаўленне біяграфічных фактаў з іх інтэрпрэтацыяй у творах.